

ÖĞRETİM ELEMANLARININ 21. YÜZYIL ÖĞRENEN STANDARTLARI VE YAŞAM BOYU ÖĞRENMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Instructors' Views on Standards for the 21th Century Learners and Lifelong Learning¹

Davut KÖĞCE², İlknur ÖZPINAR³, Seher MANDACI ŞAHİN⁴,
Arzu AYDOĞAN YENMEZ⁵

Öz

Öğretmen yetiştiren kurumlarda görev yapan öğretim elemanları eğitim zincirinin önemli bir halkasını oluşturmaktadır. Bu nedenle öğretim elemanlarının "21. Yüzyıl Öğrenen Standartları"na ilişkin görüşleri de önem kazanmaktadır. Bu çalışmada, eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları ve yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak "Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği" ile American Association of School Librarians (AASL)'nin belirlediği 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları göz önüne alınarak hazırlanan açık uçlu sorular kullanılmıştır. Betimsel tarama modeliyle oluşturulan çalışmada nicel veriler yüzde ve frekans olarak sunulmuş, nitel veriler ise öncelikle içerik analizi daha sonra betimsel analize tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgular ışığında çalışmaya katılan öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenme konusunda olumlu görüşlere ve güçlü bir duyarlılığa sahip oldukları, ancak 21. Yüzyıl Öğrenen Standartlarıyla ilgili tema ve alt temalar hakkında beklenen düzeyde kapsamlı bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Gelecek nesillerin şekillenmesinde rol alacak öğretmenlerin yetiştirilmesinde önemli bir sorumluluk taşıyan üniversitelerde ve genel olarak eğitim sisteminde alınabilecek önlemlere ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları, yaşam boyu öğrenme, bilgi okuryazarlığı, öğretmen eğitimi.

Abstract

Instructors working in teacher training institutions constitutes an important link in the education chain. Therefore, instructors' opinions related to "Standards for the 21th Century Learner" are also become important. In this study, it's aimed to take views of instructors, working in the faculties of education, about 21th Century Learning Standards and lifelong learning. "Lifelong Learning Scale" and open ended questions which are prepared according to the Standards for the 21th Century Learner determined by the

¹ Bu çalışmanın bir bölümü 26-28 Haziran 2013 tarihlerinde düzenlenen ITTES (1st International Instructional Technologies & Teacher Education Symposium) sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd.Doç.Dr., Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Niğde, d_kogce@yahoo.com

³ Yrd.Doç.Dr., Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Niğde, ilknurozpinar@gmail.com

⁴ Yrd.Doç.Dr., Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Niğde, sehermandacisahin@gmail.com

⁵ Yrd.Doç.Dr., Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Niğde, aydogan.arzu@gmail.com

American Association of School Librarians (AASL) were used as data collection tools. In the study, the descriptive model created with the quantitative data was presented as frequency and percentage, and qualitative data is firstly subjected to content analysis and then descriptive analysis. In the light of the findings, it have been reached that the instructors (who participated) in this study have a favourable opinion and a strong sensitivity on lifelong learning, but they haven't expected level of comprehensive information about the Standards for the 21st Century Learner themes and sub-themes. Suggestions were made in actions to be taken generally in the education system and in universities which have an important responsibility in raising teachers who will shape the future generations.

Key Words: Standards for the 21st Century Learner, lifelong learning, information literacy, teacher education.

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz çağa adını veren bilgi, bu yüzyılın şekillenmesinde etkili olan değerlerin başında gelmektedir. Bilgi çağının önemli bir özelliği, bireylerin bilgiyi nerede, ne zaman ve nasıl, kullanacaklarını bilmelerini zorunlu kılmasıdır. Bireylerin bu yüzyılın fırsatlarını değerlendirebilmeleri için teknolojik ve bilimsel gelişmelerde yaşanan hızlı değişime ayak uydurabilmeleri, diğer bir deyişle bilgi okuryazarı olmaları gerekmektedir.

Bilgi okuryazarlığının gerektirdiği en temel özellikler bireyin, bilgiye gereksinim duyduğunu bilmesi, bu bilgiyi elde etmesi, değerlendirmesi ve etkin bir biçimde kullanmasıdır. Bilgi okuryazarı kişiler bilginin nasıl düzenlendiğini, nasıl bulunacağını ve nasıl kullanılacağını bildiklerinden, nasıl öğreneceğini öğrenmiş kişilerdir. Dolayısıyla bu kişilerin herhangi bir görevi yerine getirmede ya da herhangi bir karar vermede gereksinim duyduğu bilgiyi daima bulabilecekleri, yani yaşam boyu öğrenmeye hazır kişiler oldukları söylenebilir. Yaşam boyu öğrenme, insana ve bilgiye daha çok yatırım yapma, dijital okuma yazma da dahil olmak üzere temel bilgi ve becerilerin kazanılmasını teşvik etme, esnek ve yenilikçi öğrenme olanaklarını genişletme anlamına gelmektedir (Akkoyunlu, 2008; Lambeir, 2005; Polat ve Odabaş, 2008). Görüldüğü gibi bilgi okuryazarlığının tanımı ve kapsamı yaşam boyu öğrenme kavramını da beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla bu iki kavramın temel niteliklerini sıralayarak aralarındaki ilişki incelendiğinde, 21. yüzyılın öğrenenleri için ne tür standartların söz konusu olduğu daha kolay ayırt edilebilecektir.

Bilgi Okuryazarlığı

Konuyla ilgili çalışmalarda yer verilen tanımlara bakıldığında, bilgi okuryazarlığının bilgiye erişme ve bilgiyi kullanma süreci içinde değerlendirilebilecek birçok beceriye işaret ettiği görülmektedir. Bilginin üretildiği ve paylaşıldığı, ortamın çeşitlendiği ve karmaşıklaştığı bir dönemde, bilgiye erişimde teknoloji kullanımı bilgi okuryazarlığının vazgeçilmez bir unsurudur. Bunun yanında aynı koşullarda aldatıcı ya da yanlış bilgilerin de kolayca sunulduğu dikkate alınarak eleştirel düşünme ve sentez yeteneği ile

yararlı bilginin ayrılması becerileri de bilgi okuryazarlığının vazgeçilmezlerindedir. Ayrıca yeni bilgi üretimi ve bu bilginin başkalarının yararına sunulmasında geleneksel beceriler ile teknolojik olanakların birleştirilmesi de yaşam boyu öğrenen bireyin sahip olması gereken temel becerilerdendir. Bu bağlamda bilgi okuryazarlığını bireyin bilgiye ilişkin tüm işlemlerde yeterli ve etkin olması olarak özetlemek mümkündür. Yapılan çalışmaların (Akkoyunlu, 2008; Coşkun, 2009; Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012; Polat ve Odabaş, 2008) pek çoğunda geçen tanımlarda görüş birliği sağlanan özellikler ele alındığında bilgi okuryazarı bireylerin taşıması gereken nitelikler şöyle sıralanabilir:

Bilgi okuryazarı kişi;

Doğru ve yeterli bilginin karar verme için temel oluşturduğunun bilincindedir.

Bilgi gereksinimini fark eder.

Bilgi gereksinimine dayalı olarak soruları formüle eder.

Bilginin potansiyel kaynaklarını belirler.

Başarılı bir arama stratejisi geliştirir.

Bilgisayar ve diğer teknolojileri kullanarak bilgi kaynaklarına erişir.

Bilgiyi değerlendirir.

Uygulamada kullanmak üzere bilgiyi düzenler.

Mevcut bilgi yapısı ile yeni bilgiyi birleştirir.

Bilgiyi eleştirel düşünme ve sorun çözmede kullanır.

Yaşam Boyu Öğrenme

Yaşam boyu öğrenme, insan yaşamının her alanında devam eden ve gelişiminde önemli bir faktör olan öğrenme faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (Akkoyunlu, 2008; Ersoy ve Yılmaz, 2009; Turan, 2005). Diğer bir deyişle yaşam boyu öğrenme, bireyin potansiyelini ve yeterliklerini yaşamı boyunca geliştirdiği bir süreçtir. Bu süreçte amaç tüm yaş gruplarındaki insanların nitelikli öğrenme olanaklarına ve çeşitli öğrenme deneyimlerine eşit ve açık biçimde erişimlerini kolaylaştırmaktır. Geçen asrın son çeyreğinde dünyanın gündemine giren ve 2000'li yıllarda Türkiye'de de sıkça konuşulmaya başlanan yaşam boyu öğrenme 1970'lerde UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların çalışmalarında önemli bir gündem maddesi olarak yerini almış ve günümüze kadar da bu özelliğini korumuştur. 1996 yılı "Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Yılı" olarak kabul edilmiş, Avrupa Birliği Parlamentosu ve Konseyi'nin 2006 yılında yayınladığı raporda ise yaşam boyu öğrenmeye ilişkin temel beceriler "anadilde iletişim", "yabancı dillerde iletişim", "matematik becerisi, fen ve teknolojiye temel yeterlilikler", "dijital yeterlilik", "öğrenmeyi öğrenme", "sosyal ve insani yeterlilikler", "inisiyatif alma ve girişimcilik" ve "kültürel farkındalık ve ifade etme" şeklinde belirlenmiştir.

Avrupa Birliği, belirlenen bu becerilerin geliştirilmesi ve kültürlerarası iletişimin artırılması amacıyla Comenius, Erasmus, Grunthvig, Lingua, Minerva, Socrates, Leonardo da Vinci, Tempus ve Youth adı verilen eğitim programlarını yürütmektedir (Göksan, Uzundurukan ve Keskin, 2009; Özcan, 2008).

Türkiye’de de bu konuyla ilgili çalışmalar tüm dünyada olduğu gibi 1970’lerde başlamış ve Türkiye için yaşam boyu öğrenmenin kapsamı şu şekilde belirlenmiştir (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012):

1. Eğitim sisteminin bütünü, yaşam boyu öğrenecek kişiler yetiştirecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.
2. Algın eğitim (*her bireye yaşam boyu günlük yaşantılardan, eğitimsel etkilerden ve çevre kaynaklarından - aileden, komşulardan, işten, oyundan, pazardan, kitaplardan ve kitle iletişim araçlarından - tutumlar, değerler, beceri ve bilgiler kazandıran süreç*) sektöründen olabildiğince yararlanılacaktır.
3. Bağımsız öğrenmenin (öğrenmeyi öğrenmenin) önemi üzerinde durulacaktır.

2001 yılına gelindiğinde, bu alanda yapılacak çalışmalar için Devlet Planlama Teşkilatı’nın Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda, yaşam boyu öğrenmenin amaçları şu şekilde belirtilmiştir (DPT, 2001: 6):

Bilimsel, teknik, ekonomik ve sosyal değişimin hızı karşısında insan kişiliğinin tam olarak gelişmesi için eğitimin dünya ölçüsünde ve hayat boyu devam eden bir süreç olması gerektiği anlayışından hareket eden hayat boyu eğitim; bireyleri toplum hayatında meydana gelen ekonomik, kültürel, siyasi değişimlerle baş edecek düzeye getirmeyi amaçlar. Özetle, hayat boyu eğitim üç temel amaca yönelmiş bulunmaktadır. Bunlar, hayat boyu öğrenmede fırsatlar yaratarak bireylerin kişisel gelişimini sağlamak, toplumsal bütünleşmeyi gerçekleştirmek ve ekonomik büyümeyi sağlamaktır.

Bu bağlamdaki çalışmalar günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan *Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün* yönetiminde ve Avrupa Birliği Bakanlığı ile işbirliği içinde yürütülmektedir.

Yukarıda belirtilen tanım ve ilkelerde de görüldüğü gibi bilgi okuryazarlığı, yaşam boyu öğrenme alışkanlığı kazanılması için bir araç görevini üstlenmektedir. Bireylerin bilgi okuryazarı olmaları ve buna bağlı olarak yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş olmaları eğitimin devamlılığının sağlanmasında etkilidir (Kocacık, 2003) ve toplumların bilgi çağına uyum sağlayabilmesi için bir gerekliliktir. Eğitimin sürekliliğinde kurumlar, bireylere yeni bilgiye ulaşma, bu bilgiyi değerlendirme ve kullanma imkânı sağlarken (Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2003; Saatçioğlu, Özmen ve Özer, 2003) öğrenenlerin sadece beceri kazanmalarını değil, bağımsız öğrenme için bu becerileri sorumluluk anlayışı ve öz-değerlendirme stratejisi ile birlikte kullanma eğilimi de kazanmalarını amaçlamaktadır. Bu süreçte 21. yüzyıl öğrenenleri kazandıkları bilgilere ve öğrendiklerine devamlı yenilerini ilave

etmeli, kısaca eğitim alanındaki değişimlere uyum sağlayacak şekilde kendilerini sürekli yenilemelidirler. Bu ihtiyaçtan doğan “yaşam boyu öğrenme” kavramı eğitim kurumlarına ve öğrenenlere bazı sorumluluklar yüklemektedir. Bu konuda kapsamlı çalışmalar yapan AASL (2007)’nin yayınladığı raporda “21. Yüzyıl Öğrenen Standartları” olarak adlandırılan temel ilkeler, özellikle öğrenenler ve bunun yanında eğitimciler ve eğitim kurumları için bir kılavuz niteliği taşımaktadır.

21. Yüzyıl Öğrenen Standartları

Okumak, sorgulamak, etik davranış, teknoloji becerileri ve eğitime eşit erişim bu yüzyılda eğitim ve öğrenme için vazgeçilmez unsurlardır. Örneğin, öğrencilerin her format (resim, video, baskı gibi) ve bağlamdaki metinleri okuyup anlayabilme derecesi, okulda ve yaşamdaki başarılarının da önemli bir göstergesidir. Yaşam boyu öğrenme becerisi olarak okumak; çözümlene ve anlamının da ötesinde, kişiye yorumlama ve yeni anlayışlar geliştirme olanağı tanır. Bu durumda öğrenen kendi öğrenme çerçevesini oluşturma sorumluluğunu taşır ve bunun için de sorgular. Bağımsız öğrenme için öğrencilerin sadece becerileri değil, sorumluluk anlayışı ve öz-değerlendirme stratejisi ile birlikte, bu becerileri kullanma eğilimi de kazanmaları gerekir. Bu dört unsur bir araya geldiğinde, öğrencinin karmaşık bir bilgi ortamında bile kendini geliştirebilmesi mümkün olur. Öyleyse, giderek küreselleşen bilgi dünyasında öğrencilere; farklı bakış açıları arama, bilgiyi toplayıp etik biçimde kullanma ve sosyal araçlardan sorumlu ve güvenli bir şekilde yararlanma gibi becerilerin öğretilmesi gerekmektedir. Yani bilgi kullanımında etik davranma özelliği, içinde bulunduğumuz yüzyılda öğrenenler için önemli bir kazanımdır. Bilgi teknolojilerindeki hızlı artış, özellikle gelecekte öğrenmenin sürdürülebilmesi için geliştirilmesi gereken en önemli becerilerden birinin teknolojik beceriler olduğunu ortaya koymaktadır. Bugünün öğrencileri, hem şimdi hem de gelecekte öğrenmeyi sürdürmek için bilgi ve becerilerini, teknolojiyi önemli bir araç olarak kullanmalarını sağlayacak şekilde geliştirmelidirler. Bilgi, çeşitli medya araçları aracılığıyla tüm dünyaya aynı anda ulaşabildiğinden bu bilgilere erişebilmeleri için gereken eğitimi almak bütün çocukların hakkıdır. Dolayısıyla tüm bireyler, güvenli ve öğrenmeye elverişli bir ortamda bilgi edinmek için bilgi kaynaklarına ve bilişim teknolojilerine eşit erişim hakkına sahip olmalıdırlar.

Günümüzde bilgi okuryazarlığının tanımı kaynaklar ve teknolojiler değiştikçe daha karmaşık hale gelmiş, referans kaynaklarını kullanmak gibi basit bir tanımdan bilgiyi bulmaya doğru ilerleme göstermiştir. Dijital, görsel, metinsel ve teknolojik olarak çoklu anlamda bilgi okuryazarlığı, bu yüzyıl için gerek duyulan son derece önemli beceriler arasına katılmıştır. Bilginin sürekli artışı, tüm bireylerin kendi kendine öğrenmelerini sağlayacak düşünme becerileri edinmelerini zorunlu kılmaktadır.

Mevcut bilgi yoğunluğu, her bireyin bilgiyi seçme, değerlendirme, uygun ve etkin şekilde kullanma becerilerini kazanmasını gerekli kılmaktadır. Öğrenmenin sosyal sorumluluklar ile ilişkili olması, toplumsal bir bağlamı

olduğunun göstergesidir. Öğrenme düzeyi, bilginin diğer bireylerle paylaşılması ve işbirlikli öğrenme ortamlarının oluşturulmasına bağlı olarak artar. Bu nedenle, öğrencilerin, hem yüz yüze durumlarda hem de teknoloji aracılığıyla, başkalarıyla bilgi paylaşımı ve birlikte öğrenme becerilerini geliştirmeleri gerekir (AASL, 2007). Bunun gerçekleştirilmesi sürecinde öğretmenlerin önemli bir rol oynadıkları yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla öğretmen eğitimi ve bu bağlamda öğretmen yetiştiren kurumlarda görev yapan öğretim elemanlarının sorumlulukları ve özellikle bu konudaki görüşleri önem kazanmaktadır.

Bilgi toplumunda eleştirel düşünen, sorun çözebilen, bağımsız karar verebilen ve yaşam boyu öğrenme becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesi öğretim kurumlarının öncelikli sorumluluğudur ve üniversiteler için bu hedefler büyük önem taşımaktadır. Çünkü mevcut bilginin kısa sürede geçerliğini ve güncelliğini yitirdiği bu dönemde, üniversiteler katı bir disiplinle mevcut bilgilerin öğretildiği kurumlar değil, sorgulama, yaratıcılığı özendirme ve sürekli öğrenme becerisi kazandırma düşüncesinin kazandırılmasının amaçlandığı yerler olmalıdır (Polat ve Odabaş, 2008).

Bu bağlamda üniversiteler için dönüm noktası sayılabilecek gelişme 1999 yılında Bologna Süreci ile başlamış, 2000 yılında süreci açıklamak amacıyla yayınlanan bir raporla (CRE, 2000) yüksek öğretimin yaşam boyu öğrenmenin hayata geçirilmesindeki önemli katkısı ortaya konmuştur. Bu süreçte öngörülen değişimler ülkemizde de üniversiteleri harekete geçirmiş, Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanan bir raporda üniversitelerimiz için öngörülen yapısal değişiklik başlığı altında mezunlar için çağın gerektirdiği bazı özelliklere yer verilmiştir. Raporda, günümüz yükseköğretim mezunlarının sahip olması gereken temel nitelikler “disiplinler arası proje gruplarında çalışabilme yeteneği”, “sorun çözebilmeye ve analitik düşünme yeteneği”, “kendi dilinde ve en az bir yabancı dilde yazılı ve sözlü iletişim yeteneği”, “bilgisayar okuryazarlığı” ve “bir mesleki alanda derinlik yanında ilgili bir yan alan ile değişik bir alanda genişlik” olarak belirtilmiştir (YÖK, 2003).

Görüldüğü gibi raporda belirtilen nitelikler ile bilgi okuryazarlığı becerileri önemli ölçüde örtüşmektedir. Bu nedenle bilgi okuryazarlığı becerilerinin öğrencilere yükseköğretim düzeyinde kazandırılmasına yönelik programlar, gelişmiş ülke üniversitelerinde özellikle de kütüphanelerinin önderliğinde uzun zamandır yürütülmektedir. Bu yaklaşımla oluşturulmuş standartlar programlarda yer verilecek konularla ilgili yol gösterici nitelik taşımaktadır. Bunlardan en bilineni Amerika Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği (ACRL) tarafından 2000 yılında yayımlanan standartlardır (ACRL, 2000; Polat ve Odabaş, 2008). Bu standartlara bağlı olarak, 21. yüzyıl öğrencilerinin bilgi okuryazarı olabilmek ve yaşam boyu öğrenmeyi benimsemek için taşıması gereken nitelikler AASL tarafından 2007 yılında yayınlanan “21. Yüzyıl Öğrencisi için Standartlar” adlı raporda ayrıntısıyla açıklanmıştır (AASL, 2007). Bu raporda öğrencilerin becerilerini, kaynakları ve araçları kullanma nedenleri “araştırmak, eleştirel düşünmek ve

bilgi edinmek”, “sonuçlar çıkarmak, bilinçli kararlar vermek”, “bilgiyi yeni durumlara uygulamak ve yeni bilgiler üretmek”, “bilgiyi paylaşmak, demokratik toplum üyeleri olarak etik ve verimli katkıda bulunmak” ve “kişisel ve estetik gelişimi sağlamaya çalışmak” şeklinde dört ana tema altında incelenmiştir. Bu temalar da ‘beceriler (6), eğilimlerin eyleme etkisi (4), sorumluluklar (3) ve öz-değerlendirme stratejileri (4)’ başlıkları altında yer alan 17 maddeden oluşan bir çerçeve programa ve toplamda 68 standarda dönüştürülmüştür.

Belirtilen niteliklere sahip, yaşam boyu öğrenen ve kendini sürekli yenileyen bireylerin yetişmesinde öğretmenlerin rolü yadsınamaz. Öğretmenlerin bu rolü üstlenebilmesi için eğitim hayatlarında ve iş yaşamlarında kendi kendine öğrenen bireyler olmaları ve bu sayede öğrencilerine çalışma imkânı sunma, bilgiye ulaşma ve kullanma konusunda yol gösterici olmaları gerekmektedir (Fındıkçı, 2004; Ringsted, 1998). Bu sebeple öğretmen adaylarının hizmet öncesinde aldıkları eğitimin de belirtilen nitelikleri kazandırmaya uygun bir yapıya sahip olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Amerika’da NAECTE (National Academy of Education’s Committee on Teacher Education) önderliğinde araştırmacı, öğretmen ve öğretmen eğitimcilerinden oluşan bir grup tarafından 21. yüzyıl öğretmen eğitimi için bir çerçeve program belirlenmiş ve öğretmen adaylarının neyi nasıl yapacakları ve bunu öğrenciye sunmak için hangi becerilere sahip olmaları gerektiği konusunda bazı ilkeler belirlenmiştir (Darling-Hammond, 2006:301). Benzer çalışmalar Türkiye’de de gerçekleştirilmiş, YÖK ve MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün işbirliği ile 6 yeterlik alanı, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri oluşturulmuştur (MEB, 2008a; MEB, 2008b; Tortop, 2010).

Yapılan çalışmalardan görülebileceği gibi, 21. yüzyılda ilkokuldan üniversiteye uzanan örgün öğretim sürecinde edinilecek kazanımlar, bireylerin yaşam boyu öğrenme becerisinin gelişmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda görev yapan öğretim elemanlarının bu konudaki görüşleri önem kazanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bilgi çağı olarak adlandırılan 21. yüzyılda öğretmen adaylarının öğrenim sürecinde edindikleri bilgilerine sürekli yenilerini eklemeleri gerekmektedir. Öğretmen adaylarının bilgiye sürekli açık olan ve gelişmelere uyum sağlayan, kısacası yaşam boyu öğrenme becerisine sahip bireyler olmaları, 21. yüzyıl öğrenen standartlarını benimsemeleri ve öğrenme ortamında uygulayabilmeleri ile ilişkilidir. Böyle bir beceriye sahip olan öğretmen adaylarının hizmet içinde de bu becerilerine yenilerini eklemeleri ve yeni nesilleri bu doğrultuda yetiştirmeleri beklenmektedir. Bu beklenti doğrultusunda araştırmanın amacı, öğretmenleri yetiştiren öğretim elemanlarının 21. yüzyıl öğrenen standartları ve yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerini belirlemek ve değerlendirmektir.

YÖNTEM

Bu araştırma, tarama modeli kapsamında betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 2013).

Örnekleme

Çalışmanın başlangıcında çeşitli üniversitelerin eğitim fakültelerinde görev yapan 217 öğretim elemanına veri toplama araçları ulaştırılmış fakat sadece üç farklı üniversitenin eğitim fakültelerinin; Matematik Eğitimi (8), Fen Bilgisi Eğitimi (5), Sınıf Öğretmenliği Eğitimi (5), Okul Öncesi Eğitimi (2), Sosyal Bilgiler Eğitimi (5), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (4), Türkçe Eğitimi (6) ve Güzel Sanatlar Eğitimi (8) Anabilim Dallarında görev yapmakta olan toplam 43 öğretim elemanından dönüt alınabilmektedir. Bu nedenle çalışmanın örneklemini dönüt alınan bu öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Veri Analizi

Veri toplama aracı olarak, AASL (2007) tarafından belirlenen 21. yüzyıl öğrenen standartları göz önünde bulundurularak araştırmacılar tarafından hazırlanan ve uzman görüşü alınarak son şekli verilen 4 ana ve 4 alt temayla ilişkili 16 açık uçlu soru ile İzci ve Koç (2012) tarafından geliştirilen 24 maddelik 5'li Likert tipi "Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 120'dir. Bu ölçekten elde edilen nicel veriler frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak incelenmiştir. Nitel verilere ise öncelikle içerik analizi daha sonra betimsel analiz uygulanmıştır. Nitel analiz; beceriler, öz değerlendirme stratejileri, sorumluluklar ve becerileri kullanma eğilimi alt temaları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte katılımcılardan elde edilen nitel veriler çalışmayı gerçekleştiren dört alan uzmanı tarafından içerik analizine tabi tutulmuş, veri çözümleme tekniklerinden "verilerin kodlanması" (Yıldırım ve Şimşek, 2011) kullanılmıştır. Öğretim elemanlarının açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar öncelikle araştırmacıların her biri tarafından benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırılmıştır. Daha sonra araştırmacıların oluşturduğu bu sınıflandırmalar birarada incelenerek benzer olan ifadeler netleştirilmiş, benzer olmayan ifadeler üzerinde tartışılmış ve fikir birliğine varılarak hangi ifadelerin hangi kod altında yer alacağına karar verilmiş ve böylece alt kodlar belirlenmiştir (Merriam, 1988; Yin, 1994). Daha sonra nicel verilerden elde edilen puanlarla nitel verilerden elde edilen kodlara değinilme oranı ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Araştırmacıların veri setini önce ayrı ayrı benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırması ve daha sonra ortaya çıkan alt kodlar üzerinde beraber çalışarak fikir birliği içerisinde alt kodların kodlara dahil edilmesi çalışmanın güvenilirliğini arttırmak, kodlamaları ve temaları gözden geçirip doğrulamak için gerekli ve önemli bir süreçtir.

BULGULAR ve YORUM

Çalışmanın nicel verilerini oluşturan Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeğinden elde edilen puanların frekans ve yüzde tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1: Öğretim Elemanlarının Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar

Puan Aralıkları							
24-48 arası puan		49-72 arası puan		73-96 arası puan		97-120 arası puan	
f	%	f	%	f	%	f	%
0	0	0	0	0	0	43	100

Tablo 1'den de görülebileceği gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamı ölçekten 97-120 aralığında puanlar elde etmişlerdir. Bu durum öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenme konusunda son derece olumlu düşüncelere sahip olduklarının göstergesi olarak ele alınabilir.

Araştırmanın nitel verilerini oluşturan öğretim elemanlarının öğrenen standartlarına ilişkin görüşleri incelenirken ortaya çıkan kodlar, Amerikan Okul Kütüphanecileri Derneği (American Association of School Librarians-AASL) tarafından "21. Yüzyıl Öğrencisi için Standartlar" olarak belirlenen kodlarla ilişkilendirilerek 4 farklı tema altında, frekans ve yüzdelik değerleriyle birlikte tablolar halinde (Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5) sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Tablo 2: Araştırmak, Eleştirel Düşünmek ve Bilgi Edinmek Temasıyla İlgili Görüşler

1.Araştırmak, Eleştirel Düşünmek ve Bilgi Edinmek	Öğretim Elemanlarının Görüşlerinden Elde Edilen Alt Kodlar		
1.1 Beceriler alt teması ile ilgili kodlar		f	%
1.1.1.a Sorgulama	Sorgulama	12	5.16
	Meraklı olma	5	2.15
	Muhakeme	1	0.43
	İrdeleme	1	0.43
1.1.1.b Günlük Hayatla İlişkilendirme	İlişkilendirme	3	1.29
1.1.2 Geçmiş Bilgileri Kullanma	-	0	0
1.1.3 Soru Geliştirme	-	0	0
1.1.4 Kaynak Seçme	Bilgiye ulaşmada kaynak seçebilme	3	1.29
	Kaynak taraması yapma	9	3.87
	Kaynaklardan uygun bilgi seçimi	1	0.43
1.1.5 Kaynakları Değerlendirme	Kaynakları değerlendirme	4	1.72
	İhtiyaca uygun kaynak seçimi	3	1.29
	Kaynak seçiminde objektif davranma	1	0.43

1.1.6 Bilgilerden Çıkarım Yapma ve Anlam Kazandırma	Okuduklarından çıkarımda bulunma	8	3.44
	Okuduğunu anlama	4	1.72
	Alanı ile ilgili konuşma	2	0.86
	Alanı ile ilgili inceleme yapma	1	0.43
1.1.7 Bilgilerden Önyargı ve Düşünceleri Göz Önünde Bulundurarak Anlam Çıkarma	Alanı ile ilgili okur-yazar olma	1	0.43
	Eleştirel okuma	2	0.86
	Eleştirel bakış sergileme	9	3.87
	Analitik düşünme	3	1.29
	Subjektif kriter belirleme	1	0.43
1.1.8 Bilgiye Erişim İçin Teknoloji Kullanma	Yorumlama	1	0.43
1.1.8 Bilgiye Erişim İçin Teknoloji Kullanma	Bilişim teknolojilerini kullanma	9	3.87
1.1.9 İşbirlikli Çalışma	Çalışırken etkin iletişimde bulunma	3	1.29
1.2 Eğilimlerin Eyleme Etkisi Alt Teması ile İlgili Kodlar			
1.2.1 Derinlemesine Araştırma	Araştırma yöntemlerini kullanma	3	1.29
	Araştırmada sorgulama	6	2.58
	Araştırma yapma	5	2.15
	Alan yazın üzerine okuma	2	0.86
1.2.2 Kaynak Seçiminde Bağımsız Davranma	Kaynak seçiminde inisiyatif alma	1	0.43
	Kaynak seçimde özgüven gösterme	1	0.43
1.2.3 Kaynak Çeşitliliğini Sağlama	Bilgiye farklı kaynaklardan ulaşma	5	2.15
1.2.4 Bilgilerin Geçerlik ve Doğruluğunu Sorgulama	-	0	0
1.2.5 Başarıya Ulaşmak İçin Farklı Stratejiler Deneyerek Uyum Yeteneğini Gösterme	Farklı stratejiler üzerine akıl yürütme	2	0.86
	Çeşitli soru, kaynak ve stratejileri analiz etme	1	0.43
	Soru, kaynak ve stratejilere eleştirel bakış sergileme	1	0.43
1.2.6 Bilgiye Ulaşmada Israrlı Davranarak Duygusal Direnç Gösterme	Cesaret gösterme	1	0.43
1.2.7 Bilgiye Ulaşmada Kararlılık Gösterme	Bilgi edinmede kararlılık gösterme	2	0.86
1.3 Sorumluluklar Alt Teması ile İlgili Kodlar			
1.3.1 Haklara Saygı Gösterme	Eser sahiplerine karşı dürüst davranma	2	0.86
1.3.2 Farklı Bakış Açılarını Araştırma	Alternatif bilgileri araştırma	2	0.86
1.3.3 Etik ve Yasal Kurallara Uyma	Bilgiyi toplama ve kullanmada objektif davranma	2	0.86
1.3.4 Fikir Alışverişine Katkıda Bulunma	Tartışmalarda fikirlerini ifade edebilme	2	0.86
1.3.5 Teknolojiyi Sorumlu Kullanma	-	0	0

1.4 Öz-değerlendirme Stratejileri Alt Teması ile İlgili Kodlar			
1.4.1 Arama Yöntemlerini Duruma Göre Uyarılama	Bilgiye ulaşma yöntemlerini seçme	2	0.86
	Bilgiye ulaşma yöntemlerini gözden geçirme	1	0.43
1.4.2 Farklı Fikirleri Alma	İşbirlikçi çalışma	1	0.43
	İletişim kurma	5	2.15
	Farklı fikirlere saygı duyma	1	0.43
1.4.3 Bilgileri Gözden Geçirme ve Düzenleme	Elde edilen bilgileri analiz etme	3	1.29
	Elde edilen bilgileri değerlendirme	7	3.01
	Elde edilen bilgileri planlama	5	2.15
	Elde edilen bilgileri düzenleme	1	0.43
	Elde edilen bilgileri ilişkilendirme	2	0.86
	Elde edilen bilgileri sınıflandırma	1	0.43
1.4.4 Gerektiğinde Uygun Kişilerden Yardım İsteme	Yardım isteme	1	0.43

Not: Bazı öğretim elemanlarının cevapları birden fazla kod altında yerleştirildiği için yüzde değerleri %100'ü aşabilir.

Tablo 2'de; "araştırmak, eleştirel düşünmek ve bilgi edinmek" temasına ilişkin alt temalar, kodlar ve alt kodlar yer almaktadır.

Beceriler alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına "Araştırmak, eleştirel düşünmek ve bilgi edinmek için öğrencilerinizin hangi becerilere sahip olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltildiğinde, en fazla "sorgulama" kodu ile ilgili alt kodlar üzerinde, en az ise "işbirlikli çalışma" kodu ile ilgili alt kodlar üzerinde durdukları belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarının beceriler alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı "Etkin okuma ve dinleme, eleştirel okuma, problem çözme, değerlendirme, yeni değerlendirme kriterleri oluşturma, düşüncedeki çelişkilerin farkına varma, meraklı olma, sorgulama, güvenilir kaynaklar kullanma, seçenekler arama, empati, karar verme, bilimsel beceriler" şeklindedir (ÖE-14). Bunların yanı sıra öğretim elemanlarının; "geçmiş bilgileri kullanma" ve "soru geliştirme" kodlarına hiç değinmedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan "yazma", "analiz etme", "sentezleme", "raporlaştırma", "yaratıcı düşünme", "problem çözme", "empati kurma", "karar verme", "bilimsel süreç becerilerine sahip olma", "öğrenme stratejisi geliştirme", "aktif öğrenme", "bilgiyi sunma", "matematiksel düşünme", "yeni değerlendirme kriterleri oluşturma" ve "öz güvene sahip olma" gibi bazı ifadeler yer verildiği ve bunların beceriler alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Eğilimlerin eyleme etkisi alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına "Araştırmak, eleştirel düşünmek ve bilgi edinmek için öğrencilerinizin becerileri kullanma eğilimlerini eyleme nasıl dönüştürebilirler?" sorusu yöneltildiğinde, en fazla "derinlemesine araştırma" kodu üzerinde durulduğu, en az ise "bilgiye ulaşmada ısrarcı davranarak duygusal direnç gösterme" koduna değinildiği belirlenmiştir. Ayrıca "bilgilerin geçerlik ve doğruluğunu sorgulama" kodu ile ilgili hiçbir görüş bildirilmemiş olması dikkat çekmektedir.

Öğretim elemanlarının eğilimlerin eyleme etkisi alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Ezberlemek yerine anlamlandıran, bilgiye ulaşabilmek için gerekli araçlardan faydalanabilen, araştırma yollarını yöntemlerini bilen, okuyan, araştıran, yeniliklere yeni görüşlere açık olan, kendisiyle farklı olan görüşlere saygılı bireyler olmalıdırlar. Farklı alanlarda yapılmış araştırmaları, yayınları düzenli olarak takip edebilmeli; bunun için gerekli olan yabancı dil öğrenimine erken yaşlarda başlamalıdırlar. İnterneti etkili bir araç olarak kullanabilmelidirler*” şeklindedir (ÖE-22). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “ezberlemek yerine anlamlandırma”, “kendisiyle farklı olan görüşlere saygılı olma”, “yabancı dil öğrenme”, “gözlem yapma”, “deney yapma”, “fikir alışverişinde bulunma”, “proje üretme”, “grup çalışmalarına katılma”, “yeniliklere açık olma” ve “araştırma yapmak için istekli olma” gibi bazı ifadeler yer verildiği ve bunların eğilimlerin eyleme etkisi alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Sorumluluklar alt teması ile ilgili olarak “*Araştırmak, eleştirel düşünmek ve bilgi edinmek için öğrencileriniz ne tür sorumluluklar almalıdırlar?*” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde çok az sayıda öğretim elemanının; “haklara saygılı olma”, “farklı bakış açılarını araştırma”, “etik ve yasal kurallara uyma” ve “fikir alışverişine katkıda bulunma” kodlarına değindikleri, ayrıca hiç bir öğretim elemanının “teknolojiyi sorumlu kullanma” koduyla ilgili görüş belirtmediği görülmektedir.

Öğretim elemanlarının sorumluluklar alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı şu şekildedir: “*Araştırırken karşılaşılan tüm ekstra şeyleri çözümlenmeye gitmeyi bilmeli, tek taraflı düşünmemesi gerektiğini bilmeli, bilgiyi doğru sunma sorumluluğunu bilmeli*” (ÖE-16). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “yöntem hakkında bilgi sahibi olma”, “kararlı davranma”, “bilimsel etkinliklere katılma” ve “öğrenmede bireysel sorumluluklarının farkında olma” gibi bazı ifadeler yer verildiği ve bunların sorumluluklar alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir. Öz-değerlendirme alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “*Araştırmak, eleştirel düşünmek ve bilgi edinmek için öğrencileriniz hangi öz-değerlendirme stratejilerine sahip olmalıdırlar?*” sorusu yöneltilindiğinde, en fazla “bilgileri gözden geçirme ve düzenleme” kodu üzerinde, en az ise “gerektiğinde uygun kişilerden yardım isteme” kodu üzerinde durdukları belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarının öz-değerlendirme alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Üst-bilişlerini etkinleştirerek, ne biliyorum, neyi bilmeye ihtiyacım var, bilmediklerime nasıl ulaşırım ve ne öğrendim sorularına cevap verebilmeli. Belirlenmiş ölçütlere bağlı olarak ortaya koyduğu çalışmayı kendi değerlendirebilmeli, ...*” şeklindedir (ÖE-5). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “süreç değerlendirmede kendi görev ve sorumluluklarını değerlendirme”, “karar verme”, “çıkarımda bulunma”, “objektif davranma”, “aksayan bölümleri saptama” ve “kendi sorumluluğunun kapsamında inceleme yapma” gibi bazı ifadeler yer verildiği

ve bunların öz-değerlendirme alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Tablo 3: Sonuçlar Çıkarmak, Bilinçli Kararlar Vermek, Bilgiyi Yeni Durumlara Uygulamak ve Yeni Bilgi Üretmek Temasıyla İlgili Görüşler

2. Sonuçlar Çıkarmak, Bilinçli Kararlar Vermek, Bilgiyi Yeni Durumlara Uygulamak ve Yeni Bilgi Üretmek		Öğretim Elemanlarının Görüşlerinden Elde Edilen Alt Kodlar	
2.1 Beceriler Alt Teması ile İlgili Kodlar		f	%
2.1.1 Eleştirel Düşünme Becerilerini Bilgi Birikimine Uygulama	Eleştirel düşünme	17	7.31
	Bilgiyi sorgulama	2	0.86
	Analiz etme	4	1.72
	Sentez yapma	1	0.43
	Değerlendirme yapma	3	1.29
2.1.2 Faydalı Olabilmesi için Bilgiyi Düzenleme	Bilgiyi düzenleme	4	1.72
	Bilgiyi sınıflandırma	2	0.86
	Genelleme yapma	1	0.43
2.1.3 Strateji Belirleme ve Kullanma	Problem durumuna uygun strateji belirleme	3	1.29
2.1.4 Bilgiyi Düzenlemek ve Analiz Etmek için Teknoloji ve Diğer Bilgi Araçlarını Kullanma	-	0	0
2.1.5 Fikir Alış Verişinde Bulunmak, Yeni Anlayışlar Geliştirmek, Kararlar Almak ve Sorunları Çözmek için Başkalarıyla İşbirliği İçinde Çalışma	İşbirliği içinde çalışma	1	0.43
2.1.6 Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerilerini Kullanma	Teknoloji okuryazarlığı	5	2.15
	Bilgi okuryazarlığı	3	1.29
2.2 Eğilimlerin Eyleme Etkisi Alt Teması ile İlgili Kodlar			
2.2.1 Bilgi Stratejilerini Uyarlamada Kaynak Seçme	Ek kaynak elde etmek için literatür takip etme	5	2.15
2.2.2 Alternatif Sonuçlar Elde Etmek için Ayrıştırıcı ve Yaklaşımcı Düşünme Yöntemlerini Kullanma	-	0	0
2.2.3 Sonuç Çıkarmada Eleştirel Tutum Sergileme	Eleştirel düşünme	3	1.29
2.2.4 Kişisel Üretkenliği Gösterme	Özgün sonuçlar çıkarma	1	0.43
	Yaratıcı olma	2	0.86
2.3 Sorumluluklar Alt Teması ile İlgili Kodlar			
2.3.1 Geliştirilen Anlayış ile Günlük Yaşam Arasında Bağlantı Kurma	-	0	0
2.3.2 Sonuç Çıkarırken Geniş Bakış Açısıyla Bakma	Verileri farklı bakış açısıyla kritik etme	1	0.43
2.3.3 Etik Açından Uygun Kararlar Almak için Geçerli Bilgi ve Gerekçeli Sonuçlar Kullanma	Doğru bilgileri kullanma	1	0.43

2.4 Öz-değerlendirme Stratejileri Alt Teması ile İlgili Kodlar			
2.4.1 Bilgiyi Ele Alma	Eksiklerini tespit etme	3	1.29
	Mevcut bilgilerle kendi bilgilerini karşılaştırma	1	0.43
	Bilgiyi nasıl ele alacağına karar verme	2	0.86
	Bilgiyi kullanabilme	1	0.43
	Kullanışsız bilgileri ayırt etme	1	0.43
2.4.2 Sistematik Düşünerek Araştırmayı Değerlendirme	Çalışma sürecini bağımsız gözlemleme	1	0.43
	Hata ve yanlış yapabilme ihtimalini düşünme	1	0.43
	Süreci değerlendirme	2	0.86
	Araştırmanın güçlü yanlarını belirleme	3	1.29
	Süreci yönetebilme	1	0.43
2.4.3 Yeni Bilgi ve Anlayışı Tanıma	Yeni bilgilerinin farkında olma	4	1.72
	Alanını tanıma	1	0.43
	Yeni bilgilerin ne işe yarayacağını bilme	1	0.43
	Yeni bilgiye açık olma	1	0.43
2.4.4 Sonraki Araştırmalar için Hedef Belirleme	Yapılacak araştırmalar için planlama, düzenleme, izleme ve değerlendirme yapma	2	0.86

Not: Bazı öğretim elemanlarının cevapları birden fazla kod altında yerleştirildiği için yüzde değerleri %100'ü aşabilir.

Tablo 3'te “sonuçlar çıkarmak, bilinçli kararlar vermek, bilgiyi yeni durumlara uygulamak ve yeni bilgi üretmek” temasına ilişkin alt temaların, kodların ve alt kodların yer aldığı görülmektedir.

Beceriler alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “*Sonuçlar çıkarmak, bilinçli kararlar vermek, bilgiyi yeni durumlara uygulamak ve yeni bilgi üretmek için öğrencilerinizin hangi becerilere sahip olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu alt tema ile ilgili en fazla “eleştirel düşünme becerilerini bilgi birikimine uygulama” kodu üzerinde, en az “fikir alışverişinde bulunmak, yeni anlayışlar geliştirmek, kararlar almak ve sorunları çözmek için başkalarıyla işbirliği içinde çalışma” kodu üzerinde durulduğu belirlenmiştir. Bunların yanı sıra öğretim elemanlarının “bilgiyi düzenlemek ve analiz etmek için teknoloji ve diğer bilgi araçlarını kullanma” koduna ise hiç değinmedikleri tespit edilmiştir.

Öğretim elemanlarının beceriler alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Medyayı izleyerek güncel konulara ilişkin düşünceler geliştirebilirler. Eleştirel beceriye sahip olmalılar. Çok yönlü araştırma yaparak yanlış olmamayı öğrenmeliler. Alan çalışmalarını izleyerek özgün önerilerde bulunup, eksikleri bulmalılar*” şeklindedir (ÖE-3). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “bilimsel araştırma

yöntemlerini bilme", "anlamlandırma", "objektiflik" ve "iletişim" gibi bazı ifadelere yer verildiği ve bunların beceriler alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Eğilimlerin eyleme etkisi alt teması ile ilgili olarak “*Sonuçlar çıkarmak, bilinçli kararlar vermek, bilgiyi yeni durumlara uygulamak ve yeni bilgi üretmek için öğrencileriniz becerileri kullanma eğilimlerini eyleme nasıl dönüştürebilirler?*” sorusu yöneltildiğinde Tablo 3'te de görüldüğü gibi “bilgi stratejilerini uyarlamada kaynak seçme”, “sonuç çıkarmada eleştirel tutum sergileme” ve “kişisel üretkenliği gösterme” kodlarıyla ilgili az sayıda öğretim elemanının görüş bildirdiği “alternatif sonuçlar elde etmek için ayrıştırıcı ve yaklaşımcı düşünme yöntemlerini kullanma” koduyla ilgili hiç bir öğretim elemanının görüş belirtmediği tespit edilmiştir.

Öğretim elemanlarının eğilimlerin eyleme etkisi alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Ürüne yönelik çalışmalar yaparak, daha önceki bulgulara eleştirel yaklaşım yaratıcı düşüncelerle farklı durumlar ortaya koyarak*” şeklindedir (ÖE-5). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “bilgi birikimini kullanma”, “deneyim sahibi olma” ve “sorgulama” gibi bazı ifadelere yer verildiği ve bunların eğilimlerin eyleme etkisi alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Sorumluluklar alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “*Sonuçlar çıkarmak, bilinçli kararlar vermek, bilgiyi yeni durumlara uygulamak ve yeni bilgi üretmek için öğrencileriniz ne tür sorumluluklar almalıdırlar?*” sorusu yöneltildiğinde, “sonuç çıkarırken geniş bakış açısıyla bakma” ve “etik açıdan uygun kararlar almak için geçerli bilgi ve gerekçeli sonuçlar kullanma” kodlarıyla ilgili çok az sayıda öğretim elemanının görüş bildirdiği, ayrıca “geliştirilen anlayış ile günlük yaşam arasında bağlantı kurma” koduna hiç değinilmediği görülmüştür.

Öğretim elemanlarının sorumluluklar alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Veri/bilgileri toplama ve bir konuda karar verirken tüm verileri/gerçekleri dikkate alma, verileri uygun şekilde analiz etme, kendi verilerini/bilgilerini ve daha önce bu konuda elde edilmiş bilgileri karşılaştırma, farklı bakış açılarıyla kritik etme...*” şeklindedir (ÖE-34). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “bilginin güvenilirliği için seçici davranma”, “bilgiye ulaşma” ve “değerlendirme yapma” gibi bazı ifadelere yer verildiği ve bunların sorumluluklar alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir..

Öz-değerlendirme alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “*Sonuçlar çıkarmak, bilinçli kararlar vermek, bilgiyi yeni durumlara uygulamak ve yeni bilgi üretmek için öğrencileriniz hangi öz-değerlendirme stratejilerine sahip olmalıdırlar?*” sorusu yöneltildiğinde, en fazla “bilgiyi ele alma” ve “sistemik düşünerek araştırmayı değerlendirme” kodları üzerinde, en az ise “sonraki araştırmalar için hedef belirleme” kodu üzerinde durulduğu belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarının öz-değerlendirme alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı ise şu şekildedir: “Kendi bilgisinin farkında olma, yapabileceklerinin farkında olma, süreci iyi yönetebilme, plan yapabilme, planı uygulayabilme, yeniliklere açık olma, kanıt gösterme ve tezini savunabilme” (ÖE-39). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “egosundan bağımsız değerlendirme yapma”, “öz-benliğini koruma”, “kişisel yönelim ve becerilerini keşfedebilme”, “öz-güvene sahip olma”, “eleştiriye açık olma”, “özgür düşünme” ve “kanıt göstererek tezini savunma” gibi bazı ifadeler yer verildiği ve bunların öz-değerlendirme alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Tablo 4: Bilgiyi Paylaşmak, Demokratik Toplum Üyeleri Olarak Etik ve Verimli Katılımda Bulunmak Temasıyla İlgili Görüşler

3. Bilgiyi Paylaşmak, Demokratik Toplum Üyeleri Olarak Etik ve Verimli Katılımda Bulunmak	Öğretim Elemanlarının Görüşlerinden Elde Edilen Alt Kodlar	f	%
3.1 Beceriler Alt Teması ile İlgili Kodlar			
3.1.1.a Yeni Anlayışları Paylaşarak Öğrenme Üzerine Düşünme	Öğrenme üzerine katılımcı ve üretici olma	3	1.29
	Farklı fikirlere eleştirilere açık olma	5	2.15
	Düşüncelerini açık bir şekilde paylaşma	2	0.86
	Kendi düşüncesi ile farklı düşünceleri karşılaştırma	1	0.43
	Bilgiyi paylaşma	11	4.73
3.1.1.b Araştırma Sürecini Sorgulama	Araştırma sürecinde eleştirel düşünme	3	1.29
	Araştırma sürecini sorgulama	1	0.43
3.1.2 İşbirliği İçinde Çalışma	Başkaları ile işbirliği içinde çalışma	5	2.15
	Öğrenci topluluklarına katılımda bulunma	6	1.58
3.1.3 Konuşma ve Yazma Becerilerini Kullanma	Birlikte yazma kültürünü benimseme	1	0.43
	Konuşma ve yazmada etkili iletişim becerilerini kullanma	7	3.01
	Bilimsel yazma becerisine sahip olma	1	0.43
	Sözlü sunum becerisine sahip olma	4	1.72
	Raporlaştırma becerisine sahip olma	1	0.43
	Dili doğru ve etkili kullanma	1	0.43
	Kendini ifade etme	1	0.43
Okuduğunu anlama	1	0.43	
3.1.4 Teknoloji ve Diğer Bilgi Araçlarını Kullanma	Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma	4	1.72
3.1.5 Öğrenme ile Toplumu İlgilendiren Konular Arasında Bağlantı Kurma	-	0	0
3.1.6 Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanırken Etik Davranma	-	0	0

3.2 Eğilimlerin Eyleme Etkisi Alt Teması ile İlgili Kodlar			
3.2.1 Fikirleri Paylaşarak Liderlik ve Öz-Güven Gösterme	Bilgiyi bilimsel etkinliklerde paylaşma	4	1.72
	Bilgiyi yazılı veya görsel olarak sunma	3	1.29
	Fikirlerini açıkça ifade etme	3	1.29
	Bilimsel etkinliklere öncülük etme	1	0.43
	Fikirleri destekleyerek sunma	1	0.43
3.2.2.a Sosyal Sorumluluk Sergilemek için Aktif Katılımda Bulunma	Sosyal etkinliklere katılma	5	2.15
	Bilimsel etkinliklere katılma	1	0.43
	Bilimsel etkinliklerde ekip ruhu içinde çalışma	1	0.43
3.2.2.b Sosyal Sorumluluk Sergilemek için Grup Tartışmalarına Katkıda Bulunma	Grup tartışmalarında sorgulama	3	1.29
3.2.3 Verimli İşbirlikli Çalışma	Başkalarıyla işbirliği içinde çalışma	8	3.44
	İşbirlikli çalışmada etkili iletişimde bulunma	1	0.43
3.3 Sorumluluklar Alt Teması ile İlgili Kodlar			
3.3.1 Bilgiyi Ararken, Grup Çalışmasında ve Toplumda Farklı Bakış Açılarında Saygı Duyma	Grup çalışmasında farklı fikirlere saygı gösterme	1	0.43
	Toplumun kurallarına uygun davranma	1	0.43
	Farklı fikirleri anlamaya çalışma	2	0.86
3.3.2 İlgili ve Deneyimlere Saygı Gösterme ve Farklı Bakış Açılarını Araştırma	Yeni deneyimlere açık olma	1	0.43
3.3.3 Grup Tartışmalarında Bilgi Birikimini, Bilgi Becerilerini ve Eğilimlerini Kullanma	Bilgilerini, grup tartışmalarında açık bir şekilde paylaşma	8	3.44
3.3.4 Geçerli Bilgi Üretme	Sorunlara çözüm üretme	2	0.86
	Yenilikçi fikirler öne sürme	1	0.43
3.3.5 Fikir Alışverişine Katkıda Bulunma	-	0	0
3.3.6 Bilgiyi Demokratik Değerlerin Hizmetinde Kullanma	Toplumsal etkinliklerde görev alma	6	2.58
3.3.7 Düşünce Özgürlüğü İlkelerine Saygı Gösterme	-	0	0

3.4 Öz-değerlendirme Stratejileri Alt Teması ile İlgili Kodlar			
3.4.1 Öğrenme Sürecini Değerlendirme	-	0	0
3.4.2 Ürün Değerlendirme	Kendi çalışması ile başkasının çalışmalarını karşılaştırma	2	0.86
3.4.3 Grup Ortamında Çalışabilme Yeteneğini Ölçme	Sorumluluğunu yerine getirip getirmediğine bakma	1	0.43
	Demokratik davranıp davranmadığına bakma	1	0.43
	Katılımcı ve verimli olup olmadığına bakma	3	1.29
	Fikirlerini yeterince paylaşıp paylaşmadığına bakma	4	1.72
	Kendini grup ortamında sorgulama	3	1.29
	Bilgi paylaşmada etik kurallara uyup uymadığına bakma	3	1.29
	Grup çalışmasında iletişim becerisini değerlendirme	2	0.86
	Grup çalışmasında eksikliklerini ve yeterliklerini fark etme	2	0.86

Not: Bazı öğretim elemanlarının cevapları birden fazla kod altında yerleştirildiği için yüzde değerleri %100'ü aşabilir.

Tablo 4'te “bilgiyi paylaşmak, demokratik toplum üyeleri olarak etik ve verimli katılımı bulunmak” temasına ilişkin alt temaların, kodların ve alt kodların yer aldığı görülmektedir.

Beceriler alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “Bilgiyi paylaşmak, demokratik toplum üyeleri olarak etik ve verimli katılımı bulunmak için öğrencilerinizin hangi becerilere sahip olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltildiğinde, en fazla “yeni anlayışları paylaşarak öğrenme üzerine düşünme”, kodları, en az ise “araştırma sürecini sorgulama” ve “teknoloji ve bilgi araçlarını kullanma” kodları üzerinde durulduğu belirlenmiştir. Bunların yanı sıra “öğrenme ile toplumu ilgilendiren konular arasında bağlantı kurma” ve “bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken etik davranma” kodlarına ise hiç değinilmediği tespit edilmiştir.

Öğretim elemanlarının beceriler alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “Etkili iletişim, bilimsel etik, yazma becerisi, sözlü sunum becerileri, bilgi teknolojilerini kullanma becerileri” şeklindedir (ÖE-14). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “kanıtlarla düşüncelerini destekleyebilme”, “tarafsız davranma”, “toplumun kültür ve değerlerini benimseme” ve “yeterli bilgi donanımına sahip olma” gibi bazı ifadeler yer verildiği ve bunların beceriler alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir. Eğilimlerin eyleme etkisi alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “Bilgiyi paylaşmak, demokratik toplum üyeleri olarak etik ve verimli katılımı bulunmak için öğrencilerinizin becerileri kullanma eğilimlerini eyleme nasıl dönüştürebilirler?” sorusu yöneltildiğinde, en fazla “fikirlere paylaşarak liderlik ve öz güven gösterme” kodu üzerinde, en

az ise “sosyal sorumluluk sergilemek için grup tartışmalarına katkıda bulunma” kodu üzerinde durulduğu belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarının eğilimlerin eyleme etkisi alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Onların grup çalışmaları yapmaları teşvik edilmelidir. Bu sayede iletişim, kendini ifade etme, fikirlerini bilimsel olarak destekleyerek sunma, diğer fikirlere ön yargısız eleştirel yaklaşabilme becerileri kazanacaklardır. Öğrenme ortamında tartışmalara yer verilebilir.*” şeklindedir (ÖE-34). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “diğer fikirlere ön yargısız eleştirel yaklaşabilme becerisine sahip olma”, “sivil toplum kuruluşlarına katılma” ve “paylaşım konusunda adil olma” gibi bazı ifadelerle yer verildiği ve bunların eğilimlerin eyleme etkisi alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Sorumluluklar alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “*Bilgiyi paylaşmak, demokratik toplum üyeleri olarak etik ve verimli katılımında bulunmak için öğrencileriniz ne tür sorumluluklar almalıdırlar?*” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde en fazla “grup tartışmalarında bilgi birikimini, bilgi becerilerini ve eğilimlerini kullanma” kodu üzerinde durulduğu, en az ise “ilgi ve deneyimlere saygı gösterme ve farklı bakış açılarını araştırma” kodu üzerinde durulduğu görülmektedir. Ayrıca “fikir alışverişine katkıda bulunma” ve “düşünce özgürlüğü ilkelerine saygı gösterme” kodları ile ilgili hiçbir görüş bildirilmemiştir.

Öğretim elemanlarının sorumluluklar alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Başkalarının düşünce ve duygularını anlamalı, yenilikçi fikirler sunmalı*” şeklindedir (ÖE-24). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “araştırma ve raporlaştırma çalışmalarına katılma”, “etkili iletişim kurma”, “bilimsel faaliyetleri destekleme”, “kendi fikirlerini bilimsel fikirlerle destekleme ve elde ettiği sonuçları objektif bir şekilde sunma”, “yaşadığı çevrenin sorunlarına ilgi duyma” ve “bilgi paylaşımında etik kurallara uyma” gibi bazı ifadelerle yer verildiği ve bunların sorumluluklar alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Öz-değerlendirme alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “*Bilgiyi paylaşmak, demokratik toplum üyeleri olarak etik ve verimli katılımında bulunmak için öğrencileriniz hangi öz-değerlendirme stratejilerine sahip olmalıdırlar?*” sorusu yöneltilindiğinde, en fazla “grup ortamında çalışabilme yeteneğini ölçme” kodu üzerinde, en az ise “ürün değerlendirme” kodu üzerinde durulduğu belirlenmiştir. Fakat “öğrenme sürecini değerlendirme” kodu ile ilgili hiçbir görüş bildirilmemiştir.

Öğretim elemanlarının öz-değerlendirme alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Paylaşımlarını değerlendirme, çalışmalara çok katkı sağlayan bireylerle kendi yaptıklarını karşılaştırma*” şeklindedir (ÖE-5). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt tema içinde ele alınmayan “sistemli çalışma” ifadesine yer verildiği ve bunun öz-değerlendirme alt temasına yönelik yeni bir alt kod olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Tablo 5: Kişisel ve Estetik Gelişimi Sağlamaya Çalışmak

4. Kişisel ve Estetik Gelişimi Sağlamaya Çalışmak	Öğretim Elemanlarının Görüşlerinden Elde Edilen Alt Kodlar	f	%
4.1 Beceriler Alt Teması ile İlgili Kodlar			
4.1.1 Kişisel Zevk ve Gelişim için Okuma, İzleme ve Değerlendirme	Estetik duyarlılığa sahip olmak için okuma	5	2.15
4.1.2 İlişkilendirmek İçin Anlamlandırarak Okuma	-	0	0
4.1.3 Yaratıcı Fikirlere İlgili Gösterme	-	0	0
4.1.4 Bireysel Öğrenme için Farklı Şekillerde Araştırma Yapma	Öğrenme için araştırma yapma	7	3.01
4.1.5 Bilgi Birikimi, Deneyimler ve İlgili Alanı Arasında Bağlantı Kurma	-	0	0
4.1.6 Kişisel Bilgiyi Düzenleme	-	0	0
4.1.7 Bilgiyi Toplamak ve Paylaşmak için Sosyal Ağlar ve Bilgi Araçlarını Kullanma	Bilgiyi paylaşmak için bilişim teknolojilerini kullanma	1	0.43
4.1.8 Öğrenilenleri Yaratıcı ve Sanatsal Formatlarla Kullanma	Sanatsal ifade tarzlarını kullanma	5	2.15
	Yaratıcılığı arttırmak için soyut kavramları somutlaştırma	1	0.43
4.2 Eğilimlerin Eyleme Etkisi Alt Teması ile İlgili Kodlar			
4.2.1 Merak Duyduğunu Göstermek için Birden Fazla Kaynağa Başvurma	Sosyal ve kültürel aktivitelere katılma (sinema, tiyatro vb.)	10	4.30
	Nitelikli kitaplar, tezler ve makaleler okuma	4	1.72
4.2.2 Kişisel Sorunlar ve İlgili Alanlarına Yönelik Bilgi Toplama ve Akademik Şartların Ötesine Geçmek için İstekli Davranma	-	0	0
4.2.3 Farklı Görüşlere Açık Olma	-	0	0
4.2.4 Edebi Eserlerinin Önemini Kavrama	Sanatsal eserleri inceleme	1	0.43
4.3 Sorumluluklar Alt Teması ile İlgili Kodlar			
4.3.1 Sosyal Fikir Alış-Verişlerine Katılma	Sosyal çalışmalara bireysel olarak katılma (şiir okuma, tiyatro, sinema vb.)	11	4.73
	Etkili iletişim kurma	1	0.43
	Sosyal ortamlarda fikir alışverişinde bulunma	1	0.43
4.3.2 Kaynakların Niçin Oluşturulduğunun Farkına Varma	Nitelikli kaynakları ayırt etme	1	0.43

4.3.3 Kişisel ve Estetik Gelişim Fırsatlarını Takip Etme	Kişisel gelişim için yeni bilgiler öğrenmeye çalışma	2	0.86
4.3.4 Bilişim Teknolojilerini Kişisel Amaçlı Kullanırken Güvenli ve Etik Davranma	Elektronik ortamları etik olarak kullanma	2	0.86
4.4 Öz-değerlendirme Stratejileri Alt Teması ile İlgili Kodlar			
4.4.1 İlgili Alanlarını Belirleme	-	0	0
4.4.2 Kişisel Bilgilerin Sınırlarını Tanıma	Çeşitli açılardan (bilgi, beceri, vb.) kendini değerlendirme	2	0.86
	Eksik ve yeterli yanlarını belirleme	6	2.58
4.4.3 Bireysel Öğrenmede Neye Odaklanılacağına Anlama	-	0	0
4.4.4 Kültürel ve Sosyal Anlamda Yeni Bilgileri Yorumlama	-	0	0
4.4.5 Düşüncelerin Etkili Şekilde İfade Edilip Edilmediğini Anlamak Amacıyla Kişisel Kriterler Geliştirme	Kişisel Kriterler Oluşturma	2	0.86
4.4.6 Kişisel İhtiyaçlara Uygun Kaynakları Seçme Yeteneğini Ölçme	-	0	0

Not: Bazı öğretim elemanlarının cevapları birden fazla kod altında yerleştirildiği için yüzde değerleri %100'ü aşabilir.

Tablo 5'te "kişisel ve estetik gelişimi sağlamaya çalışmak" ana temasına ilişkin alt temaların, kodların ve alt kodların yer aldığı görülmektedir.

Beceriler alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına "Kişisel ve estetik gelişimi sağlamaya çalışmak için öğrencilerinizin hangi becerilere sahip olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltildiğinde, en fazla "bireysel öğrenme için araştırma" kodu üzerinde, en az "bilgiyi toplamak ve paylaşmak için sosyal ağlar ve bilgi araçlarını kullanma" kodu üzerinde durulduğu belirlenmiştir. Bunların yanı sıra "ilişkilendirme için anlamlandırarak okuma", "yaratıcı fikirlere ilgi gösterme", "bilgi birikimi, deneyimler ve ilgi alanı arasında bağlantı kurma" ve "kişisel bilgiyi düzenleme" kodlarına ise hiç değinilmediği tespit edilmiştir.

Öğretim elemanlarının beceriler alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı "Araştırma, sorgulama, sanatsal eğilimler" şeklindedir (ÖE-29). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartlarında bu alt tema çerçevesinde olmayan "bağımsız düşünme", "merak duyma", "gözlemleme", "değişime ve yeniliklere açık olma" ve "gelişmeleri takip etme" gibi bazı ifadeler yer verildiği ve bunların beceriler alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir. Eğilimlerin eyleme etkisi alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına "Kişisel ve estetik gelişimi sağlamaya çalışmak için öğrencilerinizin becerileri kullanma eğilimlerini eyleme nasıl dönüştürebilirler?" sorusu yöneltildiğinde, Tablo 5'ten de anlaşılacağı üzere en fazla "merak duyduğunu göstermek için birden fazla kaynağa başvurma" kodu, en az ise "edebi eserlerinin önemini kavrama" kodu üzerinde durulduğu

görülmektedir. Ayrıca “kişisel sorunlar ve ilgi alanlarına yönelik bilgi toplama ve akademik şartların ötesine geçmek için istekli davranma” ve “farklı görüşlere açık olma” kodları ile ilgili hiçbir görüş bildirilmemiş olması dikkat çekmektedir.

Öğretim elemanlarının eğilimlerin eyleme etkisi alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Tiyatro ve sinemayla ilgili olmak, nitelikli edebiyat yapıtlarına yönelmek, güncel sanat etkinliklerine katılmak*” şeklindedir (ÖE-3). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartlarında bu alt tema çerçevesinde olmayan “araştırma yapma”, “bilgi alışverişinde bulunma”, “bilimsel etkinliklere katılma” ve “eksiklerini gidermeye çalışma” gibi bazı ifadeler yer verildiği ve bunların eğilimlerin eyleme etkisi alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Sorumluluklar alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “*Kişisel ve estetik gelişimi sağlamaya çalışmak için öğrencileriniz ne tür sorumluluklar almalıdırlar?*” sorusu yöneltildiğinde, en fazla “sosyal fikir alışverişlerine katılma” kodu üzerinde, en az ise “kaynakların niçin oluşturulduğunun farkına varma” kodu üzerinde durulduğu belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarının sorumluluklar alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Çevredekiler ile sağlıklı iletişim kurma, sürekli araştırarak yeni bilgilerin peşinden koşma*” şeklindedir (ÖE-5). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları çerçevesinde bu alt temada yer almayan “disiplinli çalışma” ve “yeni dil öğrenme” gibi bazı ifadeler yer verildiği ve bunların sorumluluklar alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Öz-değerlendirme alt teması ile ilgili olarak öğretim elemanlarına “*Kişisel ve estetik gelişimi sağlamaya çalışmak için öğrencileriniz hangi öz-değerlendirme stratejilerine sahip olmalıdırlar?*” sorusu yöneltildiğinde, en fazla “kişisel bilgilerin sınırlarını tanıma” kodu, en az ise “düşüncelerin etkili şekilde ifade edilip edilmediğini anlamak amacıyla kişisel kriterler geliştirme” kodu üzerinde durulduğu belirlenmiştir. Ayrıca Tablo 5 incelendiğinde öğretim elemanlarının “ilgi alanlarını belirleme”, “bireysel öğrenmede neye odaklanılacağını anlama”, “kültürel ve sosyal anlamda yeni bilgileri yorumlama” ve “kişisel ihtiyaçlara uygun kaynakları seçme yeteneğini ölçme” kodları ile ilgili olarak hiçbir görüş bildirmedikleri görülmektedir.

Öğretim elemanlarının öz-değerlendirme alt temasıyla ilgili örnek bir cevabı “*Kendi muhakemesini yapabilme, objektif olma, iyi ve kötü yönlerini kabullenebilme, eleştiriye açık olma*” şeklindedir (ÖE-7). Ayrıca, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartlarında bu alt tema çerçevesinde olmayan “iletişim açısından kendini değerlendirme” ve “objektifliğini değerlendirme” gibi bazı ifadeler yer verildiği ve bunların öz-değerlendirme alt temasına yönelik yeni alt kodlar olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

21. yüzyılda bireylerin; bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olması ve yaşam boyu öğrenme alışkanlığını da geliştirmiş olmaları gerekmektedir. Bu nedenle günümüzde öğrencilerin eğitim sürecinde bilgi okuryazarlığı

becerilerine sahip ve yaşam boyu öğrenme alışkanlığını da kazanmış bireyler olarak yetiştirilmeleri zorunlu hale gelmiştir (Breivik, 2000). Bu durum, eğitim-öğretim kurumlarının da programlarını yeniden yapılandırmalarını zorunlu kılmıştır. Öğrencilerin, içinde bulunduğumuz çağın gerektirdiği becerileri kazanmalarında en önemli görev öğretmenlere ve onların yetişmelerinde etkili olan öğretim elemanlarına düşmektedir. Bu nedenle özellikle eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının, bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme kavramlarına ilişkin algıları ve buna bağlı olarak da 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları ile ilgili görüşleri, öğrencilerin yönlendirilmesi kapsamında önem kazanmaktadır.

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, örnekleme oluşturan öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenme ölçeğinden yüksek (97-120 aralığında) puanlar aldıkları görülmektedir. Bu nedenle katılımcıların önemli bir bölümünün, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip olmalarının gerekliliğine dair inançlarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, nitel verilerin toplanması amacıyla 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları göz önünde bulundurularak sorulan açık uçlu sorulara verilen cevaplardan elde edilen alt kodlarla, Amerikan Okul Kütüphanecileri Derneği (American Association of School Librarians-AASL) tarafından oluşturulan standartların alt temalarında belirtilen kodlar ilişkilendirildiğinde alt temalara uygun alt kodların düşük oranda uyduğu, hatta frekans ve yüzde tablolarında görüldüğü üzere bazı alt temalara ilişkin kodlara hiç değinilmediği gözlenmektedir. Bu durumda öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenme becerileri ve 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları hakkında olumlu görüşe sahip oldukları, ancak farkındalık veya bu konuda ki bilgi düzeyleri açısından yetersiz oldukları düşünülebilir. Neredeyse bütün yüksek öğretim kurumlarının Bologna sürecine adapte olduğu bir dönemde, öğretim elemanlarının bu konuda yeterliklerinin istenen seviyede olmaması beklenen bir durum değildir. Çünkü bu öğretim elemanlarının büyük bir kısmının mensubu olduğu üniversitelerde, Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS)'ne geçiş ve diploma eki alma sürecinde çeşitli seminerler düzenlenmiş ve yeni yüzyılda üniversiteler ve mezunlarından beklentiler konusunda bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Soran, Akkoyunlu ve Kavak (2006), üniversitelerin tek işlevinin araştırma ve yayın olmadığını, öğretim ve özellikle öğretimde kalite boyutunda katkı sağlama görevini de üstlendiğini, bu nedenle de öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenme konusunda farkındalık düzeyinin artırılmasına yönelik programlar düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Araştırmanın nicel ve nitel bulguları birlikte ele alındığında ulaşılabilecek bir diğer sonuç ise, kullanılan 'Yaşam Boyu Öğrenme' ölçeği ile 21. Yüzyıl Öğrenen Standartlarına paralel şekilde hazırlanan açık uçlu soruların ölçme düzeylerinin uyumlu olmadığı ifade edilebilir. Çünkü katılımcılar nicel veri sağlayan ölçekten çok yüksek olarak değerlendirilebilecek puanlar almalarına rağmen, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları ile ilgili alt temaların bir bölümüne orta ve düşük düzeyde ya da hiç değinmemişlerdir. Ölçekte yer alan maddelere bakıldığında neredeyse

hiçbir olumsuzluk ifadesinin yer almadığı, iç tutarlılık için gereken dengeyi sağlayacak maddelere de yer verilmediği görülmektedir. Buna göre, kullanılan yaşam boyu öğrenme ölçeğinde yer alan maddelere, tutarlılık düzeyini de arttırmak amacıyla olumsuz veya çeldirici maddelerin de eklenmesi gerekebilir. Bu sayede katılımcıların varsa eksik ya da olumsuz düşüncelerini de almak mümkün olabilecektir. Ayrıca 21. Yüzyıl Öğrenen Standartlarında yer alan temalar ve alt temaların bir kısmı Milli Eğitim ve Yükseköğretim Kurumu'nun belirlediği temel hedefler ve nitelikler ile uyuşmamaktadır. Bu nedenle içinde bulunduğumuz yüzyıla ilişkin kendi ülkemize özgü daha gerçekçi standartların geliştirilmesinin gerekliliği bu çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç olarak düşünülebilir.

Elde edilen bulgular ve ilgili yorumlar ayrıntısıyla incelendiğinde öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenen ve kendini sürekli yenileyen bireylerin yetişmesinde önemli olan ve öğretmen yeterlilikleri olarak genellenebilecek kazanımlar hakkında olumlu görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Ancak; öğrenenlerin sadece beceri kazanmalarını değil, bağımsız öğrenme için bu becerileri sorumluluk anlayışı ve öz-değerlendirme stratejisi ile birlikte kullanma eğilimi de kazanmalarını amaçlayarak belirlenen 21. Yüzyıl Öğrenen Standartlarına ilişkin bilgilerinin sınırlı olduğu belirlenmiştir. Oysa içinde bulunduğumuz yüzyıla bireylerin hazırlıklı olmalarını sağlayacak öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde görev alan öğretim elemanlarının bu konuda daha donanımlı olmaları gerekmektedir. Hatta çalışmaya katılan öğretim elemanlarının MEB'nin yayınladığı öğretmen yeterlilikleri ile ilgili neredeyse hiçbir ifade kullanmadıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu öğretim elemanlarının görev yaptıkları üniversite ve bölümlerde yetişen öğretmen adaylarının hangi nitelikleri taşımaları gerektiği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, buna bağlı olarak öğrenme ortamlarında da bu yeterlikleri geliştirmeye yönelik uygulamalara yer verme ihtiyacı duymadıkları düşünülebilir. Oysa öğretmen adaylarının öğrenimleri sırasında bu tür etkinliklerle karşılaşmaları önemlidir. Nitekim Erdem, Yılmaz ve Akkoyunlu (2008)'nin öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık öz-yeterlik inançları ile ilgili çalışmasında öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık öz-yeterlik inançlarının, yüksek öğretimde geçirdikleri süre ile doğru orantılı şekilde artan düzeyde güçlü olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç araştırmacılar tarafından öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri süresince geçirdikleri yaşantıların bilgi okuryazarlık öz-yeterlik inancı üzerindeki olumlu etkisi olarak yorumlanmıştır. Benzer bir çalışmada Demirel ve Akkoyunlu (2010), öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algılarını değerlendirmişler ve yine yüksek düzeyde eğilim ve algıya sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu iki çalışma da aynı üniversitede öğrenim gören öğretmen adayları ile yapılmıştır. Coşkun (2009)'un iki farklı üniversitenin farklı fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini bazı değişkenler açısından incelediği çalışmasında ise örnekleme oluşturan üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Araştırmacı

bu sonucun öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye, cinsiyete, üniversiteye giriş puan türüne, öğrenim diline, gelir düzeyine, akademik başarı algılarına, lisansüstü çalışma yapma isteklerine ve gelecekteki iş başarılarına ilişkin inançlarına göre farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Ancak sınıf düzeyine göre yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin değişmediği yani öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin aldıkları üniversite eğitimi süresince gelişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Erdem, Yılmaz ve Akkoyunlu (2008)'nin çalışma sonucuyla ayrılmaktadır. Üç farklı üniversitede yapılan paralel çalışmalardan elde edilen bu sonuçlar, üniversite eğitiminin bireylerin yaşam boyu öğrenme ve buna bağlı olarak bilgi okuryazarlığı konusundaki eğilim ve inançları üzerindeki etkisini ortaya koymaları açısından önemlidir. Bu nedenle öğretim elemanlarının bu kavramlara ilişkin olumlu görüşe sahip olmalarının yanında bilgi ve donanımına da sahip olmaları gerektiği düşünülebilir. Nitekim bu çalışmada elde edilen bulgular da, öğretim elemanlarının 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları kapsamında ele alınabilecek yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı becerileri ile ilgili olumlu görüşe sahip olduklarını ancak yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu sonucun üniversite öğrencileri, özellikle de öğretmen adayları üzerindeki yansımaları göz önünde bulundurulduğunda, öğrenme ortamlarında bu kavramlarla ilgili uygulamalara yer verilmemesinin hangi sonuçlara neden olabileceği ve yukarıda yer verilen iki çalışmanın neden ayrıştığını açıklayabileceği düşünülebilir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgularda öğretim elemanlarının, 21. Yüzyıl Öğrenen Standartlarına ilişkin kodların önemli bir bölümüne hiç değinmedikleri belirlenmiştir. Dolayısıyla bu öğretim elemanlarının öğrenme-öğretme sürecinde bu becerilerle ilgili uygulamalara yer vermedikleri ve dolayısıyla öğretmen adaylarının öğrenim sürecinde bu becerilerden haberdar olmadıkları söylenebilir. Oysa özellikle öğretmen yetiştirme görevini üstlenen eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının; hem MEB (2008a; 2008b)'nin yayınlamış olduğu öğretmen yeterliklerinden hem de Bologna Süreci'ne dahil olma sürecinde YÖK (2003) tarafından yayınlanan raporda yer verilen yükseköğretim mezunu olan bireylerde aranan temel niteliklerden haberdar olmaları beklenir. Aksi takdirde öğretmen adaylarının da öğrenme ortamında bu niteliklerin geliştirilmesine yönelik örnek uygulamalara katılmaları ve dolayısıyla bu nitelikler hakkında bilgi sahibi olmaları mümkün olmayacaktır. Erdem ve Akkoyunlu (2002) da bilgi okuryazarlığının yaygınlaştırılması konusunda temel sorumluluğun eğitimcilerle düştüğünü ifade etmişlerdir. Polat ve Odabaş (2006), üniversitelerin mevcut bilgilerin öğretilmesi yanında, geleceğin toplumunun şekillenmesinde gerekli olan beyin gücünü yetiştirmek gibi bir misyona sahip olduklarını, bunu sağlamak için üniversitelerde oluşturulacak bilgi okuryazarlığı programlarında kütüphaneciler, akademisyenler, bilgi teknolojisi uzmanları ve idarecilerin ortaklaşa çalışmaları gerektiğini ifade etmektedirler.

Çalışmanın nitel bulgularının sunulduğu tablolarda öğretim elemanlarının, öğretmen adaylarının sahip olmaları gereken nitelikler konusundaki görüşlerini ifade ederken yaşam boyu öğrenme becerilerinin

büyük bir kısmına neredeyse hiç değinmedikleri görülmüştür. Bunun öğretmen adayları ve buna bağlı olarak öğrenciler üzerindeki yansımalarının ne olabileceği hakkında bir ilişkilendirme yapmak gerekirse, ulusal ve uluslar arası değerlendirme sınav sonuçlarının raporlarından faydalanılabilir. Akkuş (2008)'un, yaşam boyu öğrenme becerilerinin 2006 PISA sonuçlarına göre Türkiye açısından değerlendirmesinin yapıldığı çalışmasında, öğrencilerimizin fen bilimleri ve matematik okuryazarlığı ile okuduğunu anlama becerileri açısından oldukça düşük seviyede oldukları ifade edilmektedir. Araştırmada ilköğretimden üniversiteye uzanan bütün eğitim programlarında hedef davranışlar ya da diğer bir deyişle kazanımlar belirlenirken yaşam boyu öğrenme becerilerinin göz önünde bulundurulması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Budak (2009)'ın yaşam boyu öğrenme ve ilköğretim programlarının hedeflemesi gereken insan tipi ile ilgili araştırmasında da, yaşam boyu öğrenme becerilerinin temel eğitim sürecinde öğrenciye kazandırılması ve temel eğitim programlarında merkezi bileşenler arasına konması gereği üzerinde durulmuştur. Bu durumda PISA gibi uluslar arası değerlendirme sınavlarında ülkemizin elde ettiği sonuçların değişebilmesi için zincirin en önemli halkalarından birini oluşturan üniversitelerde ve özellikle eğitim fakültelerinde bu konuyla ilgili değişikliğe gidilmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Korkut ve Akkoyunlu (2008), öğretmen yetiştiren kurumların programlarına bilgisayar derslerinin yanı sıra bilgi okuryazarlığı derslerinin de uygulamalı olarak ve olanaklar ölçüsünde eğitimin ilk yıllarına konulabileceğini, böylece öğreniminin ilk yıllarında gerekli bilgi becerileriyle donanan bir öğrencinin mezun oluncaya kadar deneyimini artırma olasılığının daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda NAECTE tarafından yayınlanan raporun giriş bölümünde öğretmen bir orkestra şefine benzetilmiş, öğrenme ortamının yönetilmesi bağlamında her açıdan donanımlı öğretmenlerin yetiştirilmesi amacıyla eğitim fakültelerinin programlarının nasıl yapılandırılması gerektiğine ilişkin önerilerde bulunulmuştur (Darling-Hammond, 2006).

Yaşam boyu öğrenme ve 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları ile ilgili araştırmalar incelendiğinde kütüphaneler ve bağlı oldukları kuruluşların bu alandaki çalışmalarda büyük pay sahibi oldukları görülmektedir (AASI, 2007; ACRL, 2000; CRE, 2000). Çünkü yaşam boyu öğrenme sadece eğitim kurumlarında ve örgün öğretim sürecinde kazanılacak bir beceri ve sürdürülecek bir alışkanlık değildir. Özellikle araştırmaların altyapısını oluşturma aşamasında basılı ya da dijital kaynaklara ulaşma konusunda kütüphaneler önemli bir görev üstlenmektedirler. Bu nedenle toplumun bütününün yaşam boyu öğrenen bireylerden oluşmasının yolu, kütüphanelerin de bu sürece aktif olarak katılmasından geçmektedir (Önal, 2010). Bu çalışmanın bulguları incelendiğinde de, öğretim elemanlarının bir kısmının özellikle bilgiye ulaşma boyutunda öğretmen adaylarının kütüphanelere başvurması konusunda bilinç geliştirmiş olmaları gerektiği üzerinde durdukları görülmektedir. Dolayısıyla bilgi okuryazarlığı, yaşam boyu öğrenme ve 21.

Yüzyıl Öğrenen Standartları ile ilgili araştırmaların bir bölümünün kütüphanelerle işbirliği içinde gerçekleştirilmesi gerektiği söylenebilir.

ÖNERİLER

1. Öğretim elemanlarının bilgi okuryazarlığı, yaşam boyu öğrenme ve 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları ile ilgili donanımlarına katkıda bulunmak amacıyla düzenlenecek eğitim programları aracılığıyla, mezunların yeniçağa ayak uydurabilmeleri için gereken niteliklere sahip olmaları sağlanabilir. Bu programlarda kütüphaneciler, akademisyenler, bilgi teknolojisi uzmanları ve idarecilerin ortaklaşa çalışmaları durumunda daha verimli sonuçlar elde edilebilir.
2. Üniversite öğreniminin ilk yıllarından itibaren özellikle eğitim fakültelerinde ve genelde bütün öğretim kurumlarında bilgi okuryazarlığı, yaşam boyu öğrenme ve 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları ile ilgili uygulamalara yer verilmesi durumunda öğrenciler, bu kavramlarla ilgili kazanımlarını geliştirme imkânına sahip olabileceklerdir.
3. Üniversiteler bilgi teknolojileri ve kütüphane alt yapılarını bu tür programların uygulanmasına fırsat sağlayacak düzeye taşımak konusunda duyarlı davranmalıdırlar.
4. Eğitim fakültelerinde uygulanan eğitim-öğretim programlarının içeriğinde bu kavramların yer bulduğu dersler ve uygulamalar bağlamında değişikliğe gidilmelidir.
5. YÖK ile MEB yeterliklerinin de göz önünde bulundurulduğu benzer bir uygulama daha geniş bir örneklem üzerinde yürütülerek ülke gerçeklerine uygun yeni standartlar ortaya konulabilir.
6. Öğretim elemanlarının bilgi okuryazarlığı, yaşam boyu öğrenme, YÖK mezun yeterlikleri ve MEB yeterliklerine ilişkin farkındalık ve bilgi düzeylerini artırmaya yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- AASL (American Association of School Librarians). (2007). "Standards for the 21st Century Learner." [Online]: Retrieved on 12-April-2013, at URL: <http://www.ala.org/aasl/standards-guidelines/learning-standards>.
- ACRL (Association of College and Research Libraries). (2000). "Information literacy competency standards for higher education". [Online]: Retrieved on 09-April-2013, at URL: <http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/standards/standards.pdf>.
- Akkoyunlu, B. & Kurbanoglu, S. (2003). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-10
- Akkoyunlu, B. (6-8 Mayıs 2008). *Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme*. International Educational Technology Conference (IETC) (Davetli konuşmacı), Eskişehir:Anadolu Üniversitesi.

- Akkuş, N. (2008). "Yaşam boyu öğrenme becerilerinin göstergesi olarak 2006 pisa sonuçlarının türkiye açısından değerlendirilmesi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Brevik, P. S. (2000). "Information literacy for the sceptical library director". *Paper presented at the annual meeting of the IATUL Conference, Queensland University of Technology, Brisbane, Queensland, Australia.*
- Budak, Y. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve ilköğretim programlarının hedeflemesi gereken insan tipi, *GÜ. Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29 (3), 693-708.
- Coşkun, Y. D. (2009). "Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- CRE (Confederation of European Universities Rectors' Conferences and the Association of European Universities). (2000). "The Bologna Declaration on the European space for higher education: An explanation." [Online]: Retrieved on 05-March-2013, at URL: <http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf>
- Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st century teacher education, *Journal of Teacher Education*, 57(3), 300-314.
- Demirel, M. & Akkoyunlu, B. (2010). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlik inançları ve tutumları*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- DPT. (2001). "Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2568-ÖİK:584. Hayat boyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu." [Online]: www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/3206/oik584.pdf adresinden 26 Nisan 2013 tarihinde indirilmiştir.
- Erdem, M. & Akkoyunlu, B. (2002). Bilgi okuryazarlığı becerileri ve bu becerilerin öğrencilere kazandırılması için düzenlenecek öğrenme ortamlarının özellikleri, *Journal of Qafqaz University*, 9, 125-132.
- Erdem, M., Yılmaz, A. & Akkoyunlu, B. (6-8 Mayıs 2008). *Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık öz-yeterlik inançları ve epistemolojik inançları üzerine bir çalışma*. International Educational Technology Conference, sunulmuş bildiri, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ersoy, A. & Yılmaz, B. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye'de halk kütüphaneleri, *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 803-834.
- Fındıkçı, İ. (2004). *Yaşadıkça eğitim*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Göksan, T. S., Uzundurukan, S. & Keskin, S. N. (6-7 Kasım 2009). *Yaşam boyu öğrenme ve Avrupa Birliği'nin yaşam boyu öğrenme programları*. 1. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Antalya.*
- Güleç, İ., Çelik, S. & Demirhan, B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme, *Sakarya University Journal of Education*, 2(3):34-48.
- İzci, E. & Koç, S. (2012). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 101-114.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kocacı, F. (2003). Bilgi toplumu ve Türkiye, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 1-10.
- Korkut, E. & Akkoyunlu, B. (2008). Yabancı dil öğretmen adaylarının bilgi ve bilgisayar okuryazarlık öz-yeterlikleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 178-188.
- Lambeir, B. (2005). Education as liberation: The politics and techniques of lifelong learning, *Educational Philosophy and Theory*, 37(3), 349-355.
- MEB. (2008a). "Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri. Ankara MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü." [Online]: http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/ogretmen_yeterlikleri_kitabi/Öğretmen_Yeterlikleri_Kitabi_genel_yeterlikler_parca_2.pdf adresinden 26 Nisan 2013 tarihinde indirilmiştir
- MEB. (2008b). "Özel alan yeterlikleri gelişim raporu." Ankara MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. [Online]:

- otmg.meb.gov.tr/belgeler/alanyeterlikler/Özel%20alan%20rapor.doc adresinden 17 Nisan 2013 tarihinde indirilmiştir.
- Merriam, S. B. (1988). *Case study research in education: A qualitative approach*. San Francisco, C.A: Jossey-Bass.
- Önal İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye Deneyimi, *Bilgi Dünyası Dergisi*, 11(1), 101-121.
- Özcan, A. (2008). “Avrupa Birliği’nin yaşam boyu öğrenme stratejileri.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Polat C. & Odabaş H. (6-8 Mayıs 2008). *Bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenmenin anahtarı: Bilgi okuryazarlığı*. International Educational Technology Conference (IETC), sunulmuş bildiri, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ringsted, M. (1998). Open learning in primary and secondary schools-towards the school of tomorrow in the information society, *Educational Media International*, 35(4), 278-281
- Saatçioğlu, Ö., Özmen, Ö. & Özer, P. S. (2003). Bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesinde kütüphanelerin rolü ve Dokuz Eylül Üniversitesi uygulaması, *Bilgi Dünyası Dergisi*, 41(1), 45-63.
- Soran, H., Akkoyunlu, B. & Kavak, Y. (2006). Yaşam Boyu öğrenme becerileri ve eğitimcilerin eğitimi programı, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 201-210.
- Tortop, Ö. (2010). “Avrupa Birliği hayat boyu öğrenme temel yeterlik alanları: Türkiye durumu.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Turan, S. (2005). Öğrenen toplumlara doğru Avrupa Birliği eğitim politikalarında yaşam boyu öğrenme, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 87-98.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (1994). *Case study research design and method* (2nd Edition). Thousand Oaks,CA: Sage Publications.
- YÖK (T.C. Yükseköğretim Kurulu). (2003). “Türk yükseköğretiminin bugünkü durumu.” [Online]: <http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/raporlar.htm> adresinden 13 Mart 2013 tarihinde indirilmiştir.